

RECORDANT...

Per Daniel Sanahuja i Capella.

BALDIRI CRUELLS i SALLARÈS

El dia 15 de novembre del 1882, quan llavors la Plaça del Mercat, el carrer de Manresa i la Plaça de l'Àngel conservaven encara la característica que en el compàs del temps ha anat desapareixent, va néixer Baldiri Cruells a la fleca popularment coneguda per "Cal Tatarra" del carrer de Manresa nº 11. En mig d'un ambient tradicional i familiar i en una casa situada al lloc cèntric de la població, el més concorregut pel seu caràcter de mercadal, rebia Cruells ja de jove un heretatge de tipisme sabadellenc, aquella alegria i bon humor que tant caracteritzà la nostra població en uns temps pretèrits. I així, en "Baldiret de Cal Tatarra", com l'anomenaven els veïns i la nombrosa parròquia de la fleca, conservà sempre aquell temperament d'honorat procedir, amb el somriure a totes hores a flor de llavi i disposat a parlar sempre amb la més franca i atractiva simplicitat.

L'any 1899, en el Teatre de l'Acadèmia Catòlica, la Secció Dramàtica es proposà posar en escena el drama en tres actes "EL NIÑO SAN Pelayo", però els mancava un jove per interpretar un dels personatges. El director artístic de la Secció, senyor Josep Fonoll Rovira, es dirigí al Pare Eloi de les Escoles Pies sol·licitant-li un dels seus alumnes per ocupar el sudit lloc. L'escollit fou en Baldiri Cruells, considerat el més apte pel seu temperament eixerit i memoriós. En "Baldiret de Cal Tatarra", digué el Pare Eloi, es portarà bé i jo m'encarrego d'ensenyar-li a recitar els versos del drama. És cert que en Baldiret, en parlar, quequeja una miqueta, insistí el Pare Eloi, però, assajant-ho bé aprendrà el paper de memòria i no se li notará.

El dia 2 d'agost de l'esmentat any 1899, va debutar Baldiri Cruells al Teatre de l'Acadèmia Catòlica amb "EL NIÑO SAN Pelayo", obtenint un bon èxit. Fou tant el entusiasme i estava tan emocionat en presentar-se a escena, que en pronunciar la primera paraula li sortí amb

una accentuada quequesa. Aquest incident inesperat, per tractar-se d'en "Baldiret de Cal Tatarra" féu tant gràcia a l'auditori que en acabant l'escena li tributà un calorós aplaudiment, ja que després, assossegat, recità els versos esplèndidament. Aquesta obra fou representada diverses vegades i, des de llavors, Baldiri Cruells quedà incorporat a la Secció Dramàtica. Obtingué ressonants èxits en la majoria de les obres en les quals prengué part, destacant notablement en la sarsuela "EL PROMÈS DE LA SILA", estrenada el dia 15 d'abril de l'any 1900, secundat per Jaume Campmajó, Antoni de P. Vila, Salvador Trepas, Patrici Serra i Marc Garriga.

Sol·licitat per Esteve Trullàs, l'any 1904, Baldiri Cruells, entrà a formar part de la Secció de Teatre de l'Associació de Catòlics, debutant el dia 1 de gener amb l'obra "LOS PASTORCILLOS EN BELEN". A partir d'aquí i essent considerat un bon artista li foren confiats importants personatges de les obres que successivament s'anaren representant, dedicant-hi el major entusiasme. Destacà, mereixent els més càlids elogis, en "HAMLET", "LA FIGURA

DEL REY WAMBA", "EL FERRETER DE TALL", "EL MISIONERO", "SISTEMA MUNYON", "LA ALDEA DE SAN LORENZO", "LOS DOS SARGENTOS FRANCESES", etc. Fou objecte de molts aplaudiments quan interpretà, el dia 9 de juliol del 1905, el personatge "Valenton" de la sarsuela "DEL MUNICIPI AL MAR", lletra del Dr. Bedós i música de Mossèn Miquel Ferrer, compatricis nostres.

En el Teatre de l'Associació de Catòlics, Baldiri Cruells desenrotllà les seves activitats artístiques amb tot fervor per trobar-se en la plenitud de les seves facultats, havent estat secundat, entre d'altres, per Esteve Trullàs, Josep Pubill, Josep Serra Ustrell, Marian Martínez, Josep Pappell Palmés, Rossend Valls, Joan Serra Ustrell, Modest Oliver, Marc Garriga, Antoni Manent, Antoni Tomàs Penalva, Carles Reixach, Josep Ventura, Josep Vives, Ramon Puigventós, Joan Farell, Feliu Serra Ustrell, Pere Salvat, Sebastià Girbau, Pau Giner, Francesc Bernabeu i Pere Martínez.

L'any 1929, Baldiri Cruells entrà a formar part de l'Agrupació Dramàtica Carbonell, actuant per primera vegada amb ells el dia 12 de desembre al Teatre Euterpe, interpretant l'obra "LA LLAR APAGADA", secundat per les actrius Buxadós, Soto, Mir i Gassó i els actors Antoni Casas, Josep M.ª Gil, i Jaume Giralt. No cal dir que Baldiri Cruells en aquesta aplaudida Agrupació hi destacà considerablement. Dintre la mateixa entitat organitzà i dirigí la "COMPANYIA INFANTIL CARBONELL" debutant oficialment al Teatre de la Societat Coral Colom el 3 d'abril del 1931.

Francesc Tomàs, que durant 39 anys fou l'ànima de l'Agrupació Dramàtica Carbonell, fent un just elogi de Josep Carbonell, Tomàs Domènech, Llorenç Margarit, Jaume Mainé, Joan Carné, Ramon Vila, Antoni Casas i Josep M.ª Gil que en el trans-

ÉS UNA GENTILESA

GESTORIA ADMINISTRATIVA
de Codina

Advocat Cirera, 32

Tels. 7259322 - 7259532 - 7259721 - 7260164 - SABADELL

curs dels anys actuaren amb extraordinaris èxits com a directors artístics, digué també de Baldiri Cruells: "És intel·ligent i té una preparació escènica excel·lent. És de temperament jovial i amable. És un fascinator de públics i com a col·laborador ha contribuït extraordinàriament als èxits obtinguts per la nostra Agrupació. És infatigable organitzador i director de la Companyia Infantil Carbonell. Amb el seu esperit sempre jove té la virtut de fer-se apreciar al moment d'ésser tractat".

Protegides pel "Patronat de la Vellesa", també realitzà una colla d'actuacions a Ràdio Sabadell secundat per Jaume Truyols, en les quals caracteritzava el paper de l'Avi Sebastià fent-ne una verdadera creació, essent escoltat i admirat per tots els radiooients. Aquestes emissions eren esperades i molt apreciades del públic sabadellenc per la seva excepcional qualitat i bon gust, sobresortint quasi sempre el tema de la vellesa que era desenrotllat amb extraordinària habilitat i molt sovint amb un agradable bon humor. Foren un bon exemple per al jovent d'aquell temps.

L'any 1939, es formà l'Agrupació Dramàtica "La Faràndula" i en Baldiri Cruells, en fou un dels fundadors. Conegudes són de tots els sabadellencs les excel·lents actuacions que portà a cap aquesta magnífica agrupació i els grans èxits que obtingué per les qualitats que reunien els seus components. Sabadell, que tantes proves d'entusiasme ha donat sempre pel bon teatre, també ha tingut i té, excel·lents afeccionats que són l'orgull de la ciutat, entre els quals bé s'hi pot comptar en Baldiri Cruells.

El **Diario Sabadell** del dia 12 de maig del 1945 publicà el següent escrit:

"El pasado domingo, LA FARÁNDULA junto con su sección juvenil dedicó un homenaje a Baudilio Cruells, colaborador infatigable de este distinguido elenco artístico, y el que con continuidad bien demostrada ha permanecido durante 46 años entre las tareas teatrales.

El Teatro Alcázar, lleno a rebosar ofrecía el aspecto de las grandes solemnidades. La obra escogida era la comedia en 3 actos de los autores Quintero y Guillén "Sol y sombra". Al presentarse en escena el señor

Cruells, fué correspondido con aplausos, viéndose obligado a saludar al distinguido auditorio. La interpretación de la comedia resultó en conjunto admirable, luciendo sus facultades el homenajeado y las actrices Rosa M.ª Martínez, Carmen Montejo, Emilia Baró, Encarnita Sánchez, Antonia Padrones y Dolores Unceta, secundándoles dignamente José M.ª Gil, Juan Llobet, Pedro Perelló, Agustín Preixats, Pedro Mas, Juan Suñé, Joaquín Fau, Alberto Adell y Antonio Parellada.

En el intermedio del 2.º al 3er. acto, se presentaron en el escenario los componentes de "La Farándula" con su sección juvenil, las actrices que tomaron parte en la función y el señor Baudilio Cruells al cual fué ofrecido el homenaje de afecto y simpatía. El señor José M.ª Gil, en nombre de "La Farándula" se dirigió al homenajeado, demostrándole el aprecio y la consideración de todos. También hizo lo mismo el joven Joaquín Gil Deu en representación de "La Farándula Juvenil". Acto seguido tomó la palabra nuestro distinguido y apreciado compatriota Don Pablo M.ª Llonch el cual puso de manifiesto las cualidades de Baudilio Cruells, considerándole un excelente ciudadano. Las acertadas palabras del señor Llonch llegaron a impresionar al homenajeado y merecieron la aprobación de todos, demostrándolo los espontáneos aplausos que fueron muy prolongados. El señor Jaime Truyols dió lectura de las adhesiones recibidas, entre las cuales figuraba la Compañía Cunillé-Cabané y la Compañía Gispert. Igualmente se recibió la siguiente efusiva adhesión de nuestro Ilustre Sr. Alcalde que decía así:

Sr. Don Baudilio Cruells Sallarés
Mi distinguido y apreciado amigo: Encontrándome ausente de ésta y siéndome del todo imposible asistir al acto que en su honor y homenaje de dedican los componentes de "La Farándula", me es grato por mediación de la presente, adherirme muy cordialmente al mismo, al propio tiempo que cumplo grandemente felicitarle muy sinceramente, igualmente a todos los componentes de "La Farándula" por el brillante acierto de dedicar un homenaje a quién por su carácter y sus cualidades personales ha sabido conquistarse todas las sim-

patías, habiendo demostrado para el teatro un gran entusiasmo fielmente reflejado en nuestra ciudad con sus brillantes y frecuentes actuaciones.

Reciba mi querido amigo, el testimonio de mi consideración más distinguida, junto con los saludos más afectuosos de éste su affmo. y att.^o s.s. y amigo q.e.s.m. Firmado: José M.ª Marcet y Coll.

Ante la insistencia de los aplausos, el señor Cruells se vió obligado a dirigir la palabra al público, exteriorizando su gratitud por las demostraciones de afecto que estaba recibiendo, de las cuales, dijo con emoción, guardaré inborrable recuerdo.

Fué ofrecido al homenajeado, entre otros magníficos obsequios, un excelente pergamino, con dibujos del artista Vila Casas. En este pergamino figuran las firmas de todos los componentes de "La Farándula".

Nuestra felicitación a todos y muy especialmente al señor Cruells, por habernos proporcionado unos momentos que son dignos de tenerse en consideración por tratarse de un acto de valor espiritual".

A partir d'aquí i havent-se dissolt "La Companyia Dramàtica La Faràndula", (la "Joventut" continuà admirablement l'obra empresa pels grans), es dedicà únicament al negoci que tenia establert, essent ben poques les actuacions artístiques que realitzà durant els 8 anys de vida que li quedaren. Moria el dia 27 de gener de l'any 1954. El **Diario Sabadell** deia així: "Una importante manifestación de duelo constituyó el entierro de Baudilio Cruells, prueba evidente de las innumerables amistades que poseía y a las que se hizo acreedor en vida, con su bondad, su seriedad en los negocios y su carácter afable y acogedor.

Una de las aficiones más destacadas del finado, fué el teatro y su historial desde las tablas es tan extenso, que merece figurar en los archivos del teatro "amateur" sabadellense con todos los honores.

Descanse en paz este buen ciudadano que se llamaba Baudilio Cruells Sallarés".

Aquest escrit ha estat basat en unes notes que Ramon Ribera dedicà a Baldiri Cruells amb motiu de l'homenatge que li dedicà l'Agrupació Dramàtica "La Faràndula".

